

Siptár Péter 70 éves*

Tisztelt Hallgatóság, Tisztelt Ünnepe! Azért jöttünk össze ma, hogy köszöntsük és ünnepeljük Siptár Pétert, aki ebben az évben, 2024-ben lett 70 éves, ami tiszteletreméltó és figyelemreméltóan erőteljes életkor. A hagyományokhoz híven először ismertetem és méltatom az ünnepelel tudományos életútját és utána, zárásul, személyesebb hangvétellel elmondanám egy-két vele kapcsolatban tett megfigyelésemet és érzésemet.

Nem könnyű műfaj a laudáció, de Siptár Péter esetében a szakmai rész sima ügy (ha most angolul tartanám ezt a laudációt, azt mondanám „piece of cake”), hiszen annyira tartalomgazdag, eredményes és kiemelkedően sikeres tudományos életutat tudhat magáénak.

Siptár Péter a pécsi Nagy Lajos Gimnáziumban tanult és érettségizett, és egyetemi tanulmányait az ELTE Bölcsészettudományi Karán, angol nyelv és irodalom – általános és alkalmazott nyelvészet szakon végezte (1978-ban diplomázott). Itt alakult ki benne a fonológia iránti (most már nyugodtan kimondhatjuk, olthatatlan) érdeklődés, melyben feltehetően nagy szerepe volt tanárainak, Nádasy Ádámnak (az angol szakon) és Péter Mihálynak (a nyelvészetben).

Az egyetem után a tudományos karrier minden hagyományos „disszertációs” stációját végigjárta: bölcsészdoktor lett 1982-ben, kandidátus 1994-ben, habilitált 2002-ben és végül az MTA doktora címet szerezte meg 2004-ben.

Dolgozott a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem Nyelvi Intézetének angol tanszékén, később az ELTE Tanárképző Főiskolai Karának angol tanszékén is pályája elején több éven át, de 1986-tól egészen nyugdíjba vonulásáig a Magyar Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Intézetében végzett kutatómunkát (kezdetben a fonetikai, majd a strukturális nyelvészeti osztályon, 2009-től már tudományos tanácsadóként). Ezzel párhuzamosan 1995-től az ELTE Elméleti Nyelvészeti Tanszékén tanított, először mint egyetemi docens, majd mint egyetemi tanár, és 2011-től hosszú ideig a tanszék vezetője is volt (közben időnként az Általános és Alkalmazott Nyelvészet és az Angol Nyelvészet Tanszéken is adott órákat). Több külföldi egyetemen járt tanulmányúton, illetve dolgozott mint vendégkutató (pl. University College London, Stanford University, Universitát Düsseldorf, Holland Institute of Generative Linguistics Leiden).

Számos díjban, ösztöndíjban és elismerésben részesült: Telegdi Zsigmond Ösztöndíj (1996), Akadémiai Díj (1998), Széchenyi Professzori Ösztöndíj (1998–2001), Akadémiai Kiadó Nívódíja (2005), Magyar Nyelvőr Díj (2015), Magyar Érdemrend tisztikeresztje polgári tagozat (2018).

Kutatási területe a fonológiaelmélet és a magyar szegmentális fonológia. Elmondhatjuk, hogy ő volt az, aki a magyarországi nyelvészetben először készített és publikált rendszeresen elemzéseket generatív fonológiai keretben. (Egy-egy elszórt cikktől eltekintve erre előtte nem volt példa.) Egészen különös (és ma már szinte ezoterikus) generatív fonológiai modellekkel is foglalkozott (pl. a Particle Phonology, az Upside-Down Phonology, vagy a Natural Phonology modelljével). Szinte nincsen olyan magyar szegmentális

* Elhangzott a Magyar Nyelvtudományi Társaság 2024. március 19-i felolvasó ülésén, Budapesten (ELTE BTK).

(morfo)fonológiai jelenség, amit ne vizsgált volna: publikált elemzést a magánhangzó-harmóniáról (számos változatban, bináris és unáris jegyekkel, rendezéssel és rendezés nélkül), a palatalizációról, a degeminációról, a hasonulásokról, különféle magánhangzó-alternációkról, hogy csak egy-két példát említsek. Eredményeit nagyszámú és nívós publikációkban tette közzé angolul és magyarul, olyan neves kiadóknál is, mint az Oxford University Press és az olyan folyóiratokban is, mint a *Language*. Hazai és nemzetközi konferenciákon tartott rendszeresen előadásokat.

Nem lenne teljes Siptár Péter tudományos munkásságának ismertetése és méltatása, ha nem ejtenénk szót szerkesztői, illetve korrektori tevékenységéről, ami hihetetlenül (egy idő által korlátozott méltatásban felsorolhatatlanul) gazdag. Ugyanis Siptár Péter – valamilyen érthetetlen okból – s z e r e t korrektúrát olvasni, és virtuóza ennek a mesterségnek (tanúsíthatom, hogy szabadidejében is korrigál). Azt hiszem, mindenki ebben a teremben, akinek a kéziratát Siptár Péter olvasta és javította, egyetért velem, amikor kijelentem: nincs olyan hiba (formai, tartalmi, logikai stb.), amit Siptár Péter ne venne észre. Ilyetén érdeklődésének megfelelően számos folyóirat, monográfia, kiadvány szerkesztője és szerkesztőbizottságok tagja (pl. Magyar Nyelvőr, Magyar Nyelv, Beszédkutatás, Általános Nyelvészeti Tanulmányok, *Journal of Uralic Linguistics*, *Acta Linguistica Hungarica*).

Most rátérek a személyes részre: régóta ismerem Siptár Pétert, felettem járt az egyetemen, ugyanazon a szakpáron, még diákként is láttam egy Nádasy-speckollon (három részes farmeröltönyben: zakó, mellény, nadrág), többször láttam előadást tartani, de egyszer láttam táncolni is (Kiefer Ferenc – talán 80 éves – ünneplésén), laktam vele és feleségével, Évával együtt Hollandiában (hat hosszú héten át viseltek el egyetlen zokszó nélkül). Közele, intenzív, személyes kapcsolatba közös munkáinkon, illetve az általa elolvasott, de nem közösen írt munkákon keresztül kerültünk. Ezek alapján elmondhatom, hogy kitűnő tulajdonsága – egyebek mellett – a pontosság, aprólékosság, a mindent-észrehevés (tartalmi és formai szempontból), a szelíd, kitartó és nyugodtan szemrehányó csöndes erőszak, amivel szerzőtársát (vagy a kézirat szerzőjét) makacsul ösztökéli és kritizálja. Ugyanakkor nem hallgathatom el, mennyire idegesítő tulajdonsága a pontosság, aprólékosság, a mindent-észrehevés (tartalmi és formai szempontból), a szelíd, kitartó és nyugodtan szemrehányó csöndes erőszak, amivel szerzőtársát (vagy a kézirat szerzőjét) makacsul ösztökéli és kritizálja. Szerzőtársként rendkívül megnyugtató és példamutató az, hogy mire az ember elkezdene írni a közös mű rászabott részét, addigra Siptár Péter az ő részét már régen befejezte – ugyanakkor vérlázító, hogy mire az ember elkezdene írni a közös mű rászabott részét, addigra Siptár Péter az ő részét már régen befejezte.

Nagyon örülök és nagy szerencsének tartom, hogy Siptár Péterrel dolgozhattam, és sok sikert, egészséget és boldogságot kívánok neki a következő 70 évre.

TÖRKENCZY MIKLÓS
ELTE Eötvös Loránd Tudományegyetem
HUN-REN Nyelvtudományi Kutatóközpont